

ФАКТОРНІ МОДЕЛІ ОСОБИСТОСТІ ІЗ ВІДЧУТТЯМ ОСОБИСТІСНОЇ БЕЗПЕКИ/НЕБЕЗПЕКИ

Бабій О. І.

аспірант кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Для з'ясування структури угруповання індивідуально-психологічних властивостей особистості, яка має стійку схильність до відчуття особистісної безпеки або небезпеки було обрано факторний аналіз. Найбільш адекватною і відповідною до вимог оцінки факторних моделей є трьохфакторна модель. До першого фактору «Емоційно-вольових особливостей особистості» увійшли: контроль бажань (Q3), сила «Я» (C), сила «над Я» (G), адекватність самооцінки (-MD), (-FB), аутизм (M), неприродність (N) домінантність (E), пармія (H), афектотимія (A), радикалізм (Q1), протенсія (L), десургенсія (F), самодостатність (Q2), фрустрованість (Q4), харія (I); шість показників локусу контролю: загальна інтернальність (Zi), інтернальність у сфері досягнень (Id), інтернальність у сфері виробничих стосунків (Iv), інтернальність у сфері невдач (In), інтернальність у сфері сімейних стосунків (Ic), інтернальність у сфері міжособистісних стосунків (Im) і один показник самоактуалізації особистості - контактність (C13). До другого фактору «Опора на себе» увійшли: підтримка (C2), самоприйняття (C8), гнучкість поведінки (C4), самоповага (C7), спонтанність (C6), контактність (I2), ухвалення агресії (C11), ціннісні орієнтації (C3), орієнтації у часі (C1), креативність (C14), синергія (C10). На від'ємному полюсі розташувалися по одному показнику рис особистості: гіпотемія (-O) та локусу контролю - екстернальність у сфері здоров'я і хвороби (-Iz). Найбільший результат за «факторною вагою» отримали два показника самоактуалізації: підтримка (836) і самоприйняття (731), що вказує на їх тісноту зв'язків з другим фактором. До третього фактору «Доброзичливості і підпорядкованості» увійшли: залежно-слухняний (L6), співпрацюючі-конвенційний (L7), відповідальне-великодушний (L8), недовірливо-скептичний (L4), прямолінійно-агресивний (L3), владно-лідуючий (L1) і один показник риси особистості - гіпертимія (O).

Перейдемо до аналізу наступної трьохфакторної моделі особистості, яка побудована на угрупованні показників індивідуально-психологічних властивостей особистості, які мають схильність до відчуття особистісної небезпеки. До першого фактору «Чутливість до себе, своїх переживань і потреб» увійшли: 12 показників самоактуалізації особистості: сенситивність (C5), самоприйняття (C8), спонтанність (C6), самоповага (C7), синергія (C10), пізнавальні потреби (C13), уявлення про природу людини (C9), контактність (C12), ухвалення агресії (C11), гнучкість поведінки (C4), креативність (C14), ціннісні орієнтації (C3) та один показник риси особистості (за факторами Р. Кеттелла) - гіпертимія (O). До другого фактору «Емоційний самоконтроль» увійшли: сила «Я» (C), сила «над Я» (G), співпрацюючі- конвенційний тип (L7), відповідальне-великодушний тип (L8), домінантність (E), протенсія (L), афектотимія (A), пармія (H), самодостатність (Q2); на від'ємному: імпульсивність (-Q3), пармія (-N), премсія (-I), недовірливо-скептичний тип (-L4), сургенсія (-F). Найбільшу вагу отримали два показника, що відносяться до рис особистості: сила «Я» (819) і імпульсивність (-812). Третій фактор «Відповідальність» склали: загальна інтернальність (Zi), інтернальність у сфері досягнень (Id), інтернальність у сфері невдач (In), інтернальність у сфері прямолінійно-агресивний тип (L3), недовірливо-скептичний тип (L4), владно-лідуючий тип (L1), покійно-сором'язливий тип (L5), залежно-слухняний тип (L6), інтернальність у сфері міжособистісних стосунків (Im), адекватність самооцінки (MD), фрустрованість (Q4); на від'ємному: ухвалення агресії (-C11), гнучкість поведінки (-C4), радикалізм (-Q1).

Таким чином отримана трьохфакторна модель, показує, що в структурі особистості, схильної до відчуття особистісної небезпеки, присутні три утворення: локус контролю (відповідальність), особливості емоційного контролю та параметри самоактуалізації (чутливість до себе, своїх переживань і потреб).